

MAGYAR–LENGYEL KULTURÁLIS KAPCSOLATOK 1945–1948

A történelmi és a közelmúlt pozitív emlékei, valamint a magyar és lengyel társadalomban kölcsönösen kialakult baráti viszony miatt a kulturális diplomáciai orientáció kialakításakor Magyarország és Lengyelország kapcsolatait semmi sem terhelte. A több évszázados jó viszony, a történelmi közös múlt, a függetlenségi törekvésekben is fellelhető azonosság miatt a két nép kapcsolatában nem volt feszültség. A történelmi múlt sok emléke összekötötte a két népet, ami a nemzettudat több területén azonos értékekhez is vezetett.

A magyar nép és a politikai elit mindig szimpátiával és együttérzéssel kísérte a lengyel függetlenségi törekvéseket. Ugyanakkor a lengyelek szimpatizáltak a magyarokkal, mi több kivették részüket a magyar szabadságküzdelmekből. Sobieski János, Dembinszky Henrik és Bem József érdemei közismertek. Különösen nagy szerepet játszottak a lengyelek az 1848–49-es szabadságharcban.

Az 1939-es lengyel tragédia után sem szenvedett csorbát a barátság, sőt tovább erősödött az egymás iránti rokonszenv. A Lengyelországot ért német és szovjet támadás idején Magyarország kitartott évszázados barátja mellett. Német nyomás ellenére sem engedte meg vasútvonalai használatát, az országból nem lett német felvonulási terület. Lengyelország szétesése után a kilátástalannak tűnő helyzetben Magyarországon több ezer lengyel talált menedéket. A magyarság nemcsak menedéket adott, hanem mintegy 250 lengyel főiskolás teljes ösztöndíjban részesült, több százan Magyarországon folytatták tanulmányaikat, itt készültek fel a majdani hazatérésre. Még többen voltak azok, akik Magyarországon keresztül jutottak el a lengyel emigráció és ellenállás különböző központjaiba.

A lengyelek számára a magyarokhoz fűződő viszony a második világháború után semmiféle más kapcsolattal nem volt összehasonlítható. A társadalom igen pozitívan viszonyult a magyarsághoz. A magyarsággép Lengyelországban tehát igen pozitív volt, fontos volt a magyar kulturális diplomácia számára Lengyelország. Itt volt a magyar kultúra iránt legnagyobb a társadalmi érdeklődés, ebben az országban volt a legnagyobb a publicitása a magyar irodalomnak és művészetnek. Lengyelországban tisztességgel és jóindulattal közelítettek a magyarsághoz. A második világháború befejezése után tehát nem volt akadálya annak, hogy a magyar–lengyel kulturális kapcsolatok újból kibontakozzanak. A szellemi együttműködés azért is előnyös helyzetben volt, mert Lengyelország azon kevés országok közé tartozott, amellyel érvényben volt az 1934-ben megkötött egyezmény. A potenciálisan jó magyar–lengyel kulturális kapcsolatok előtt 1945-ben egyedül a háborús pusztítás, illetve a diplomáciai kapcsolatok átmeneti hiánya jelentett akadályokat.

Magyar Intézetek Lengyelországban – Lengyel Intézet Budapesten

A magyar kultúrdiplomácia meghatározó fontosságú intézményei a Collegium Hungaricumok, illetve a Magyar Intézetek voltak. Így a magyar–lengyel kultúrkapcsolatok alakításában is lényegessé válik a Varsói Magyar Intézet, amely az 1934-ben aláírt kultúregyezmény alapján jött létre. Az intézet tevékenységét eredményesen végezte, munkáját a háborús évek szakíthatták csak meg. Mivel Magyarország számára Lengyelország fontos volt, ezért már 1945 júliusában Dr. Csorba Tibort a külügyminiszter írásbeli hozzájárulásával Lengyelországba küldték. Addig azonban, amíg Varsóban az egyetem fel nem épült, és a lakásviszonyok tűrhetőbbé nem váltak, a krakkói egyetemen nyert elhelyezést a Magyar Intézet. A magyar lektori tiszttel ellátásával Krakkóban az egyetem Csorba Tibor megérkezése előtt Grosse Jan Piotra magyarul jól tudó kereskedőt bízta meg.¹

A Magyar Intézet újraindítása a háború után tehát azzal kezdődött, hogy Dr. Csorba Tibor 1945 augusztusában lengyel feleségével Krakkóba utazott, ahol a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium támogatásával és Bereczky Albert államtitkár jóváhagyásával elkezdte munkáját.²

Az intézet munkájának újrakezdése nehéz feladat volt, mert a Varsói Magyar Intézet a háború alatt elpusztult, könyvanyagát vidékre szállították. A nehéz helyzetben a lengyel hatóságok segítőkészek voltak. A varsói kultuszminisztérium és a külügyminisztérium szívélyesen fogadta a magyar kormány megbízottját, és lehetővé tették számára, hogy munkáját megkezdhesse. Az intézet átmeneti áthelyezése a magyar–lengyel kulturális kapcsolatok szempontjából nem bizonyult hátrányosnak, a krakkói Jagelló Egyetem, illetve a város hagyományai megfelelő keretet biztosítottak. A Magyar Intézet krakkói elhelyezésének és tevékenységének kedvezett, hogy Krakkóba tért vissza nagyobbrészt az a lengyel ifjúság, amely a háború éveit Magyarországon töltötte. Ez az ifjúság folytatni kívánta hungarológiai tanulmányait és elmélyíteni addig szerzett tudását. Az ideiglenesen Krakkóba telepített Magyar Intézetnek a krakkói egyetem lehetővé tette, hogy kulturális munkáját kiszélesítse. A magyar lektorátuson kívül rendszeresítette a megbízott előadót magyar filológiából és irodalomból. Az egyetem biztosította azt is, hogy akik hungarológiából akarnak specializálódni, magiszteri vizsgát tehessenek.

A Krakkói Magyar Tudományos Intézetnek az egyetemen azt is lehetővé tették, hogy egyetemi népszerű előadás formájában az intézet magyar vonatkozású előadásokat tartson szélesebb rétegek előtt. Ezeknek a kollégiumoknak a tárgya magyar irodalom és művészet volt. Az előadások alkalmat teremtettek arra is, hogy találkozzanak a volt magyarországi menekültek, akik a magyarországi tartózkodásuk alatt megszerették a magyarságot, a magyar kultúrát. Az intézet 1946-ban Krakkón kívül más lengyel városokban is tartott magyar tárgyú előadásokat, így Wrocławban, Opolóban, Rabkán, Nowy Tarton és Zakopanében is. A Magyar Tudományos Intézet a magyar kultúra lengyelországi központjává vált. Lengyelország egész területéről leveleket kapott, amelyben a volt menekültek a magyarság kulturális élete iránt érdeklődtek, tanácsot és felvilágosítást kértek.³

A Budapesti Lengyel Intézet is az 1934-es magyar–lengyel kulturális egyezmény alapján létesült. Az intézmény a Pázmány Péter Tudományegyetemtől független volt, igazgatóját a lengyel kormány nevezte ki, a dologi terheket a magyar VKM viselte. 1940. augusztus 31-én megszűnt az intézet anyagi támogatása, mivel a Varsói Magyar

Intézet működése 1939. szeptember 1-jén már megszűnt. A Lengyel Intézet igazgatója, Zalenszky az intézet azonban tovább vezette, a működéshez szükséges feltételeket maga teremtette meg. Magyarország 1944. március 19-i megszállása után azonban a németek az intézet teljes anyagát ismeretlen helyre szállították. A háború után, többszöri megbeszélést követően a Lengyel Intézet a Pázmány Péter Tudományegyetemen nyert elhelyezést, gondnokul Dr. Szabó Dénes tanársegédet nevezték ki. Az intézet az egyetemen két szobát kapott, és egy gyakornoki állást is biztosítottak részére. Mivel 1945-ben még nem volt lektor Budapesten, ezért a lengyel kultúra szempontjából fontos lépésnek mondható, hogy Dr. Rogola Leon Magyarországra érkezett lektornak.⁴

Társaságok a barátság szolgálatában

Más népek nemzetközi társaságaitól eltérően Magyarországon több lengyel társaság is alakult. Már 1945-ben megkezdte működését a Magyar Mickiewicz Társaság. Többször megjelent kiadásában a Magyar–Lengyel Kurír magyar és lengyel nyelven. Mind a Társaság, mind a Kurír a VKM támogatását élvezte.⁵

1946-ban Dr. Lukinich Imre elnök vezetésével Budapesten a Virányos u. 23. alatt már tevékenykedett a Magyar–Lengyel Egyesület. Továbbá Dr. Szece József elnök irányításával, a Wahrmann u. 6–8. alatt létrejött a Magyar–Lengyel Diákszövetség. 1946 augusztusára már megszerveződött a negyedik lengyelbarát civil szervezet is, a gr. Csekovics Iván vezette Magyar–Lengyel Szövetség a Múzeum u. 13–15. alatt.⁶

A magyar értelmiségnek, a civil társadalomnak a lengyelek irányában megnyilvánuló szimpátiáját az is jelzi, hogy ilyen nagy számban hoztak létre társaságokat. A társadalmi szerveződésekkel párhuzamosan ugyanakkor sem a politikai erők, sem a sajtó nem foglalkozott kellőképpen ezen szervezetek tevékenységével. A Magyar Kommunista Párt Értelmiségi Osztálya 1947. február 1–márciusi munkaterve célul tűzte ugyan a Magyar–Lengyel Kulturális Társaság megalakítását, ami azonban nem valósult meg, az MKP Értelmiségi Osztálya 1947. április 4–július 15-i munkaterve újból tartalmazta a társaság megalakítását.

A magyar–lengyel kulturális kapcsolatok alakításában meghatározó szerepet játszó Csorba Tibor már 1945 őszén megpróbálta a krakkói Magyarbarát Egyesületet új alapokra helyezni és feltámasztani, ami azonban nem járt sikerrel. Ugyanakkor a wrocławai, a sopoti és a katowicei egyesületet sikerült létrehozni.⁷

Lengyelországban a civil társadalom szintén több magyar egyesületet alakított. A Jagelló Egyetemnek köszönhető, hogy megalakult a magyarbarát lengyel főiskolai hallgatók egyesülete. Az egyesület nemcsak az 1939 után Magyarországra menekültek köréből szerveződött, hanem azokból is, akik a magyar kultúra új szimpatizánsaihoz csatlakoztak. Krakóban a Kereskedelmi Akadémia hallgatói is alakítottak magyarbarát szövetséget, amely 1946-ban már élénk tevékenységet fejtett ki.⁸

A nemzeti kultúrák megismertetése

A Magyar Tudományos Intézet egyik legfontosabb feladatának tekintette, hogy informálja a magyarságot a kortárs lengyel kultúra kimagasló eredményeiről. Az intézet lefordította Zawieyski: Szerelem a válaszüton című színdarabját. A tervek

között szerepelt Szaniawski: Két színház, Morstin egyik darabja, Kassák, Szczucka, Szmaglewska és Zukrowski egy-egy munkájának a lefordítása. Az intézet kollektív vállalkozása volt a lengyelek részére készített magyar nyelvkönyv, amelyet alapvető és nélkülözhetetlen eszköznek tekintettek a kulturális kapcsolatok szempontjából. A Magyar Tudományos Intézet feladatának tartotta a lengyel kultúra további magyarországi megismertetéséhez való hozzájárulást. Csorba Tibor 1947 májusában, budapesti jelentéstételekor meghívást kapott a Teleki Intézettől előadás tartására. Előadásában Csorba a kortárs lengyel kultúra helyzetéről beszélt, felesége pedig a lengyel szociológiáról tartott előadást. Csorba Tibort és feleségét a magyar rádió is meginterjúvolta, ahol arról nyilatkoztak, hogy milyen szerepet vállalnak a lengyel írók az újjáépítésben.

A Krakkói Magyar Tudományos Intézet 1947 tavaszán egy hét előadásból álló sorozatot indított. Az első előadásra 1947. április 27-én került sor. Dr. Helena Millerówna arról beszélt, milyen volt a lengyel ifjúság helyzete Magyarországon a második világháború alatt. A második előadás május 3-án volt, melyben Bronisław Natonski a magyar katolicizmus reneszánszáról fejtette ki véleményét. Tereza Dutkiewiczowa a május 10-i ülésen arról szőtt, miről írnak a magyar írók. A május 17-i előadáson Marian Plezia Gall krónikájának magyar vonatkozásait elemezte. Nyelvészeti témájú volt Tadeusz Pobożnaiknak az előadása: „A magyar nyelv”. Móricz Nyíri június 17-én viszont a Magyar Intézet problémáit elemezte. Ugyancsak művészeti tárgyú volt Emil Rachwoll június 21-i előadása a magyar népzeneéről. A Krakkói Magyar Tudományos Intézet mellett működött egy 50 fős, egyetemi hallgatókból álló „Balaton” nevű dalárda. A dalárda célja az volt, hogy terjessze a magyar dalt lengyel földön.⁹

A krakkói intézet irodalmi és művészeti szerepe

A Krakkói Magyar Tudományos Intézet fordítói tevékenysége mellett megkezdte a lengyel nyelvű Madách-irodalom felkutatását, ezenkívül támogatta Dziennik Literacki magyar számának összeállítását. A vállalkozás kultúrdiplomáciai jelentőségét az is növelte, hogy a Dziennik Literacki a legolvasottabb lengyel napilap, a Dziennik Polskinak a heti melléklete volt. Ebben a számban jelentek meg Csorba Tibor fordításában Bóka László (Örökmécs és tűzcsóva), Kassák Lajos (Munkások 1947, Óbor), Illés Béla (Voronyezsi éjszaka), Veres Péter (Én nem mehetek el innen és Visszajött a hangom) írásai. Csorba Tibor elkészítette Petőfi a szlávok közt című tanulmányát, és ugyancsak ő állította össze a Dziennik Literackiban megjelent írók és művészek lexikális adatait.

A Magyar Tudományos Intézet munkatársai: Brosz Antoni, Fangrat Tadeusz, Bole Zófia prózát, Jachimovicz Marian, Lovell Jerzy, Illakowiczowa Kazimiera, Włodek Adam, Fangrat Tadeusz, Bachdaj Adam verset fordítottak Barabás Gyula, Gelléri Andor Endre, Tamási Áron, Kosztolányi Dezső, Petőfi, Ady, Áprily, József Attila, Babits és Devecseri írásaiból.¹⁰

A Dziennik Literacki magyar száma jelentős állomás a két ország kulturális kapcsolatai szempontjából, ilyen arányú bemutatása a magyar irodalomnak és művészetnek Lengyelországban még nem volt. A kezdeményezés sikerét jelzi, hogy nagy visszhangra talált. A kiadók sorra keresték fel a Magyar Tudományos Intézetet, hogy a

magyar irodalommal megismerkedhessenek. A magyar irodalom lengyelországi népszerűsítésében fontos szerepet játszott Balicki Witold főszerkesztő.¹¹

Magyar–lengyel kulturális egyezmény

A problémamentes magyar–lengyel viszony ellenére nehezítette a kulturális kapcsolatok elmélyítését a diplomáciai kapcsolatok hiánya, melynek felvételére 1946 elején került sor. Forster követségi tanácsos röviddel Varsóba történt megérkezése után azonnal felvette a személyes érintkezést a lengyel kulturális élet vezetőivel, többek között Czesław Wycech közoktatási miniszterrel, Władysław Kowalski kulturális- és szépművészeti miniszterrel, Feliks Widy-Wirski tájékoztatás- és propagandaügyi államtitkárral, valamint a közoktatási minisztérium főiskolai osztályának vezetőjével, Dr. Tadeusz Rózycki-val és Arnold professzorral. A megbeszéléseken a lengyel kulturális vezetés barátságos és meleg érdeklődést tanúsított a magyar kulturális törekvések iránt. 1946 őszén elvben megállapodtak arról, hogy új magyar–lengyel szerződést fognak kötni a viszonyossági elv figyelembevételével.

A magyar–lengyel kulturális egyezmény első változatának tervezete 1946 novemberében elkészült. A tervezet szerint Budapesten és Varsóban tudományos intézet létesül, valamint polonisztikai, illetőleg hungarológiai tanszék felállítására is sor kerül a lengyel, illetve a magyar fővárosban. A tervezet szerint arra is gondoltak, hogy Krakkóban és még kijelölendő magyar egyetemen (Szegedre gondoltak) létrehozzák a Tudományos Intézet egy-egy fiókját. Az elképzelések között szerepelt, hogy Krakkóban és még kijelölendő magyar egyetemen (szintén Szeged) magyar, illetőleg lengyel tanszék létesül, és megfelelő érdeklődés esetén minden magyar, illetőleg lengyel tudományegyetemen lektorátust állítanak fel. Fontosnak tartották az ösztöndíjasok kölcsönös küldetését és a kölcsönös könyvellátást a tudományos intézetek részére.¹²

A magyar vezetés a budapesti polonisztikai, illetve varsói hungarológiai tanszék mielőbbi betöltését is kívánatosnak tartotta. A krakkói magyar lektorátust a majd Varsóban felállítandó Magyar Intézet krakkói fiókjának tekintette. A magyar elképzelés szerint a budapesti Lengyel Intézet vidéki fiókjaként a debreceni egyetemen lehetne felállítani a lengyel lektorátust. A KÜM úgy látta, hogy a vidéki magyar, illetve lengyel egyetemi tanszékek felállítására csak a budapesti, illetve varsói tanszékek ügyének rendezése után kerülhet sor.

Lengyelország azon kevés államok közé tartozott, amellyel hatályban volt a kulturális egyezmény. 1947 januárjában Magyarországon még úgy értelmezték, hogy az 1934-ben megkötött magyar–lengyel kulturális egyezmény teljes egészében érvényesnek tekinthető, s annak alapján minden kulturális jellegű kapcsolat lebonyolítható mindaddig, amíg új egyezmény megkötésének szükségessége nem merül fel.¹³

A két ország között a kulturális és tudományos kapcsolatok azonban új egyezmény nélkül is léteztek. Például az Országos Ösztöndíjtanács 1945. augusztus 13-án kiírt új kutatási pályázataiban között intézethez nem kötött ösztöndíjak közül kettő Lengyelországba szolt.¹⁴

A magyar kulturális vezetés 1947. október közepén a lengyel centenáriumi ünnepek szervezőivel megállapodást kötött, amely szerint lengyel küldöttségek vesznek részt a budapesti Lengyel–Magyar Társasággal karöltve a Bem-ünnepségeken és

mindazokon a vidéki ünnepeken, amelyeknek lengyel vonatkozásai vannak. A lengyelek ugyanakkor négy alkalommal látják vendégül a magyarokat. A megbeszéléseken a centenáriumi megemlékezések lengyel rendezői hangsúlyozták, hogy az ünnepeket elsősorban a lengyel–magyar barátság jegyében kívánják megrendezni.

Az új magyar–lengyel kulturális egyezmény megkötésének szükségességét a világpolitikában végbement változások, valamint a mindkét országban bekövetkezett rendszerváltozás tette indokoltá. 1947 őszétől Magyarországon és Lengyelországban egyaránt a „népi demokratikus átalakulást” megvalósító, a Szovjetunióval és a formálódó kommunista közösséggel egyeztetett kül- és kultúrpolitikát folytató erők kerültek hatalomra. Mindkét ország kommunista pártja létrehozója a Kominformnak, és mindkét párt részt vesz a szervezet 1947. szeptemberi varsói tanácskozásán. A gyökeres változások tették szükségessé, hogy 1948. január 31-én aláírásra kerüljön a magyar–lengyel egyezmény, az első magyar–lengyel kulturális együttműködési egyezmény, az 1948. évi XX. törvénycikk.

A Magyar Köztársaság és a Lengyel Köztársaság kormánya az egyezményt azért kötötte meg, hogy szorosabbra fűzze a két nép közti barátságot és felhasználhassa azokat a lehetőségeket, amelyek a két ország demokratikus megújulásából adódnak. Az egyezményt magyar részről Dr. Molnár Erik külügy- és Dr. Ortutay Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter írta alá. Lengyelország részéről pedig Dr. Stanisław Skrzeszewski közoktatási miniszter és Dr. Alfred Fiderkiewicz rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter látta el kézjegyével.

Az egyezmény szerint a szerződő felek kötelezték magukat, hogy elősegítik egy magyar nyelv és irodalom vagy történelem tanszék szervezését az egyik lengyel egyetemen, illetve egy lengyel nyelv és irodalom vagy történelem tanszék szervezését az egyik magyar egyetemen. A felek arra is kötelezettséget vállaltak, hogy biztosítják a szükséges támogatást a magyarországi Lengyel Intézet és a lengyelországi Magyar Intézet működéséhez, és elősegítik nyelvtanfolyamok szervezését egymás egyetemén, valamint előmozdítják a tudós- és diákcserét, a kölcsönös tanulmányutakat. A egyezmény rendelkezett a tanulmányok, bizonyítványok, oklevelek és egyetemi fokozatok kölcsönös elismeréséről. Kimondta továbbá, hogy a Lengyelországban élő magyar, illetve Magyarországon élő lengyel állampolgárok gyermekei számára biztosítják az anyanyelvi oktatást. A két ország elő kívánta segíteni a tudományos intézmények, társaságok és a legkülönbözőbb civil szervezetek együttműködését és az egyetemek által szervezett nyári tanfolyamokon való részvételt, valamint a csoportos tanulmányi utazásokat. Magyarország és Lengyelország továbbá támogatja zeneművek, színdarabok, filmek bemutatását és kiállítások rendezését. A szerződő felek arra is törekedtek, hogy mindkét országban megismertessék egymás szellemi és művészeti életét és szorosabbra fűzzék a két ország rádiói és filmintézetei közötti viszonyt. A szerződés révén lehetővé kívánták tenni a tudósok számára a múzeumok, levéltárak, könyvtárak anyagának a tanulmányozását. Magyarország és Lengyelország kötelezték magukat, hogy támogatják az értékes irodalmi és tudományos munkák lefordítását, valamint előmozdítják könyvek, folyóiratok, újságok és egyéb kiadványok kiadását és cseréjét, továbbá kölcsönösen elősegítik a két ország sajtóügynökségeinek és tudósítóinak a működését.

A magyar–lengyel egyezményben foglaltak végrehajtására vegyes bizottság alakult, amely magyar és lengyel tagokból állt. Állásfoglalás született arról is, hogy a vegyes bizottság évente legalább egyszer ülésezik, és a bizottság állapítja meg saját, illetve két

tagozatának munkarendjét. Az egyezményt öt évre kötötték. Ha azonban valamelyik fél az egyezményt a lejárat előtt hat hónappal nem mondja fel, akkor további öt év időtartamra önmagától meghosszabbítotttnak tekinthető.¹⁵

A magyar–lengyel kulturális egyezményről megállapíthatjuk, hogy néhány sztereotípiától eltekintve színvonalas megállapodás. Annak ellenére, hogy egy 1948-ban született szerződésről van szó, nem mondhatjuk, hogy átpolitizált vagy átideologizált megállapodás. Semmi lényeges eltérés nincs az 1946-ban már elkészült tervezettől, csupán annak egy kibővített változatát írták alá 1948-ban. Mivel színvonalas szerződést kötött a két ország, és a magyar nemzeti kultúra érdekeinek is megfelelt, ezért a magyar–lengyel kulturális egyezményvel minden politikai erő egyetértett. A parlamenti vitában ugyanakkor már érzékelhető a „kor” hangulata, a formálódó népi demokráciák „közös érdekéből” való kiindulás.

1948. február 26-án mutatja be Bognár József képviselő az országgyűlés külügyi és közoktatási bizottságának jelentését a kulturális együttműködés tárgyában 1948. január 31-én aláírt magyar–lengyel egyezményről.¹⁶

Az egyezményvel kapcsolatos vitában elsőnek 1948. március 4-én Kállai Gyula, az MKP képviselője fejtette ki véleményét. A kommunista képviselő a történelmi múlt mellett a közös demokratikus érdeket hangsúlyozta. Arra mutatott rá, hogy mint a többi demokratikus szomszédal kötött kulturális egyezmény, úgy ez is mindkét nép szellemi felemelkedését s ezentúl a béke ügyét szolgálja.¹⁷

Az ugyancsak március 4-én felszólaló Huszti Dénes kisgazdapárti képviselő a demokratikus országok és a magyarországi „demokratikus” erők aspektusából nézve úgy ítélte meg, hogy a magyar–lengyel egyezmény része annak a tudatos kultúrpolitikával kiépített egyezmény sorozatnak, amelyet az új magyar demokrácia saját belső és külső érdekeit jól felismerve kötött meg eddig. Huszti Dénes arról is szólt, hogy Magyarország örömmel és büszkén tárja ki szellemi intézményeinek kapuit a tanulni vágyó lengyelek előtt és mindent meg fog tenni annak érdekében, hogy egy új lengyel generáció nőjön föl a magyar–lengyel barátság jegyében.¹⁸

Papik János SZDP-képviselő 1948. március 4-i felszólalásában úgy látta, hogy a magyar–lengyel kulturális egyezményben a tudomány és a művészetek közös ápolására szerződtek, mert gazdagítani akarják egymás kultúráját, közelebb akarnak kerülni egymáshoz a lengyelek és a magyarok. Papik a szerződés ideológiai-politikai fontosságát is hangsúlyozta, azt, hogy közös ideológia lebeg előttük, amely kifejezi népeink új szabadságát és megvalósítja a szocializmus alapfeltételeit.¹⁹

A Demokrata Néppárt képviselője, Buzási Sándor a népi demokrácia talaján álló koalíciós képviselőktől kissé eltérően közelíti meg a szerződést. Az „új típusú összefogást” és a közös népi demokratikus érdekek hangsúlyozását nem tartotta fontosnak. Ő úgy látta, hogy a magyar és lengyel nép sorsában az egyezések nem a történelmi véletlen játéka, hanem a gondviselés következményei. A néppárti képviselő szerint a kulturális egyezményeknek két célja lehet: az egyik a múltba, a másik a jövőbe tekint. A jövőbe mutat a zseniális lengyel nép költészete, szociális és technikai fejlődése, amellyel érintkezésbe lépni a magyar kultúra képviselőinek, művészeknek, íróknak, tudósoknak egyaránt feladat.²⁰

Az 1948-as magyarországi koalíció és az ellenzék között a magyar–lengyel kulturális egyezményt illetően nem keletkezett konfliktus, így a szerződés megszavazását minden parlamenti párt támogatta.

Jegyzetek

- 1 Új Magyar Központi Levéltár (UMKL) XIX-I-1 l. 1946-109335
- 2 UMKL-XIX-I-1 l. 1945-67225
- 3 UMKL-XIX-I-1 l. 1947-111974
- 4 UMKL-XIX-I-1 l. 1946-109335
- 5 UMKL-XIX-I-1 l. 1946-109335
- 6 UMKL-XIX-I-1 l. 1946-69901
- 7 Párttörténeti Intézet Archívuma 274 f-24/2; UMKL-XIX-I-1 l. 1948-244611
- 8 UMKL-XIX-I-1 l. 197-111974
- 9 UMKL-XIX-I-1 l.1947-111974
- 10 UMKL-XIX-I-1 l.1948-246611
- 11 UMKL-XIX-I-1 l.1948-246611
- 12 UMKL-XIX-I-1 l. 1947-15367
- 13 UMKL-XIX-I-1 l. 1947-24332
- 14 Magyar Közlöny, 1945. 108. no.
- 15 UMKL-XIX-I-1 l. 1949-267727
- 16 Országgyűlés Naplója, Hiteles Kiadás, Harmadik Kötet. Budapest Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat Könyvnyomdája, 1948. 1196.
- 17 Uo. 1202.
- 18 Uo. 1205.
- 19 Uo. 1207.
- 20 Uo. 1208.